UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

Příprava na chráněné bydlení

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce: **Vypracovala:**

Mgr.Zdeňka Protivínská **Denisa Nejedlá**

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Příprava na chráněné bydlení“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Brno 12.4.2011

……..

Denisa Nejedlá

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Zdeňce Protivínské, za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce. Ráda bych poděkovala také mé kolegyni Evě Cuperové.

Také bych chtěla poděkovat celé své rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Denisa Nejedlá

Obsah

Úvod

1. MENTÁLNÍ RETARDACE
1.1 Definice mentální retardace
1.2 Klasifikace mentální retardace
1.3 Etiologie mentální retardace

2. DOMOV PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ ZÁMEK BŘEŽANY,P.O.
2.1 Vymezení pojmu v obecné rovině
2.2 Domov pro zdravotně postižené Zámek Březany, p.o.
2.3 Poslání a cíl služby
2.4 Personální zajištění služby

3. POBYTOVÁ SLUŽBA CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ ŠANOV
3.1 Vymezení pojmu v obecné rovině
3.2 Chráněné bydlení Šanov – vznik nové služby
3.3 Poslání a cíl služby, principy služby
3.4 Personální zajištění služby

4. PŘÍPRAVA UŽIVATELŮ NA NOVOU POBYTOVOU SLUŽBU CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ
4.1 Zájemci o službu – etapa podnětů, přání
4.2 Příprava k samostatnosti – etapa nácviku soběstačnosti, vlastních možností
4.3. Kritéria, vyhodnocení – etapa výběru

5. ŠETŘENÍ
5.1 Zdůvodnění šetření
5.2 Cíl šetření
5.3 Metodologie
5.4 Prezentace šetřených analýz

Závěr
Resumé
Anotace
Seznam použité literatury
Seznam příloh

Úvod

Nový zákon o sociálních službách a transformace pobytových služeb nám otevřely cestu k novým, progresivním a především perspektivním typům sociálních služeb. Mezi takové je řazena i pobytová služba chráněného bydlení.

Člověk s mentálním postižením je ve větší míře závislí na společnosti, její pomoci. Neměl by však stát na jejím pokraji. I on touží po běžném způsobu života. Věnovat se svým zájmům, sportu, žít s partnerem, chodit do školy, najít si odpovídající zaměstnání.

Sociální služba chráněné bydlení je svou podobou velmi blízká běžnému životu lidí a i když je poměrně novým typem pobytových služeb, odpovídá moderním trendům v oblasti sociálních služeb a má svou budoucnost.

Pracuji v pobytové službě Domov pro osoby se zdravotním postižením. Naše zařízení se rozhodlo realizovat projekt služby chráněné bydlení a ve své práci bych chtěla ukázat, jak tato cesta změn pro naše uživatele probíhala a jak pokračuje i jejich další život v této nové trendové službě.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části se zabývám obecnou problematikou mentálního postižení, popisuji vymezení dvou rozdílných pobytových služeb – domova a chráněného bydlení z pohledu poskytovaných služeb a personálního pokrytí. V praktické části je zachycena příprava uživatelů na přechod do nové služby a dotazníkové šetření.

Cílem práce je analýza realizace přechodu uživatelů z jedné pobytové služby do druhé s důrazem na aspekt připravenosti uživatelů na službu a vlastní očekávání od služby.

1. MENTÁLNÍ RETARDACE

1.1 Definice mentální retardace

Termín mentální retardace je v současnosti vymezován značným množstvím definic, jež mají společné zaměření na celkové snížení intelektových schopností jedince a jeho schopností adaptace na prostředí. V České republice se oficiálně používá termín mentální retardace od 1.1.l994 v souladu s novou verzí Mezinárodní klasifikace nemocí – 10. revizí zpracovanou Světovou zdravotnickou organizací v Ženevě.

V literatuře se můžeme setkat s pojmy oligofrenie, slabomyslnost, mentální retardace, mentální defekt, zaostalost duševního vývoje, mentální subnormalita atd.

Vágnerová definuje mentální retardaci jako vrozený defekt rozumových schopností a neschopnost dosáhnout odpovídajícího stupně intelektového vývoje, přestože byl takový jedinec přijatelným způsobem výchovně stimulován (Vágnerová, M., 1999).
K charakteristice mentálně postiženého neodmyslitelně patří jedinečnost jeho osobnosti a jedinečnost jeho individuálního postižení (Kvapilík, Černá, 1990). Každý mentálně retardovaný jedinec je svébytnou bytostí s vlastními lidskými potřebami i problémy a s vlastními vývojovými potencialitami, které je možné a nutné podporovat a rozvíjet (Švarcová, 2006). Obecně se v literatuře uvádí výskytu jedinců s mentální retardací cca 3%. Větší výskyt je u mužů. Mentální retardace není rovnoměrně zastoupena ve všech věkových skupinách, největší procento mentálně retardovaných je podchyceno ve školním věku.

- **Stupně mentální retardace**

Určení stupně mentální retardace se opírá o stanovení stupně inteligence.
„*Inteligence je označením pro soubor kognitivních schopností, účastnících se poznávání, učení a řešení problémů v nižším smyslu a často v běžné řeči, také pro míru těchto schopností*“ (Čáp, Mareš, 2001, str. 153).

Posouzení rozumových schopností mentálně postižených musí zahrnovat i kvalitativní hodnocení jejich struktury, individuálních zvláštností, předností i nedostatků. Vyrovnaný rozvoj všech dílčích kompetencí na stejné úrovni bývá v případě mentálního postižení spíše výjimkou. Nerovnoměrnost vývoje se může odrážet především v rozdílném výkonu v různých úkolech. Obvykle se tak děje v závislosti na příčině mentálního postižení, ale i vzhledem k úrovni stimulace v rodině, respektive v prostředí, kde tento jedinec žije. Kvalitativní hodnocení by mělo zahrnovat také posouzení míry využitelnosti zachované inteligence. Ta je dána nejenom její celkovou úrovní a strukturou, ale i dalšími mimo intelektovými faktory. V tomto směru má značný význam emoční stabilita, adaptabilita jedince, úroveň jeho pozornosti, osobní tempo apod. (Vágnerová, 2002).

Ke zjišťování inteligence se užívá inteligenčních testů. Úroveň inteligence lze vyjádřit číslem – inteligenčním kvocientem:

$$IQ = \frac{\text{mentální věk}}{\text{chronologický věk}} \times 100$$

Mentální věk je dán úspěšností při řešení úkolů pro určitou věkovou skupinu. Chronologický věk je fyzický věk jedince (Pipeková, l998).

1.2 Klasifikace mentální retardace

V souladu s novou verzí Mezinárodní klasifikace nemocí – 10. revizí vydanou Světovou zdravotnickou organizací v Ženevě, se mentální retardace člení do následujících kategorií.

F 70 lehká mentální retardace IQ 69-50

F 71 středně těžká mentální retardace IQ 49-35

F 72 těžká mentální retardace IQ 34-20

F 73 hluboká mentální retardace IQ nejvýše 20

F 78 jiná mentální retardace

F 79 neurčená mentální retardace

Lehká mentální retardace, IQ 69-50

V charakteristice této úrovně mentálního postižení se uvádí, že lehce mentálně retardovaní většinou dosáhnou možnosti užívat řeč účelně v každodenním životě, udržovat konverzi a podrobit se klinickému interview, i když si mluvu osvojují opožděně. Většina z nich také dosáhne úplné nezávislosti v péči (jídlo, mytí, oblékání, hygienické návyky) a v praktických domácích dovednostech, i když je vývoj proti normě mnohem pomalejší. Hlavní potíže se u nich obvykle projevují při teoretické práci ve škole. Mnozí mají specifické problémy se čtením a psaním. Většinu jedinců na horní hranici lehké mentální retardace lze zaměstnat prací, která vyžaduje spíš praktické než teoretické schopnosti, včetně nekvalifikované nebo málo kvalifikované manuální práce. U osob s lehkou mentální retardací se mohou v individuálně různé míře projevit i přidružené chorobné stavy, jako je artismus a další vývojové poruchy, epilepsie, poruchy chování nebo tělesná postižení (Švarcová, 2006).

Tato diagnóza zahrnuje:

- slabomyslnost
- lehkou mentální subnormalitu
- lehkou oligofrenii (dříve označovanou jako debilitu)

Středně těžká mentální retardace, IQ 49-35

U jedinců zařazených do této kategorie je výrazně opožděn rozvoj chápání a užívání řeči a i jejich konečné schopnosti v této oblasti jsou omezené. Podobně je také opožděna a omezena schopnost starat se sám o sebe a zručnost. V dospělosti je zřídka možný úplně samostatný život. V této skupině jsou obvykle podstatné rozdíly v povaze schopností. Někteří jedinci dosahují vyšší úrovně v dovednostech senzoricko-motorických než v úkonech závislých na verbálních schopnostech, zatímco jiní jsou značně neobratní, ale jsou schopni sociální interakce a komunikace.

U většiny středně mentálně retardovaných lze zjistit organickou etiologii. Často se vyskytují tělesná postižení a neurologická onemocnění, zejména epilepsie (Švarcová, 2006).

Tato diagnóza zahrnuje:

- středně těžkou mentální subnormalitu
- středně těžkou oligofrenii (dříve označovanou jako imbecilitu)

Těžká mentální retardace, IQ 34-20

Tato kategorie je v mnohém podobná středně těžké mentální retardaci, pokud jde o klinický obraz, přítomnost organické etiologie a přidružené stavy. Většina jedinců trpí značným stupněm poruchy motoriky nebo jinými přidruženými vadami. I když možnosti výchovy a vzdělání těchto osob jsou značně omezené, zkušenosti ukazují, že včasná systematická a dostatečně kvalifikovaná rehabilitační, výchovná a vzdělávací péče může významně přispět k rozvoji jejich motoriky, rozumových schopností, komunikačních dovedností, jejich samostatnosti a celkovému zlepšení kvality jejich života (Švarcová, 2006).

Tato diagnóza zahrnuje:

- těžkou mentální subnormalitu
- těžkou oligofrenii

Hluboká mentální retardace, IQ nejvýše 20

Postižení jedinci jsou těžce omezeni ve své schopnosti porozumět požadavkům či instrukcím nebo jim vyhovět. Většina osob z této kategorie je imobilní nebo výrazně omezená v pohybu. Postižení mají nepatrnou či žádnou schopnost pečovat o své základní potřeby a vyžadují stálou pomoc a stálý dohled. Chápání a používání řeči je zpravidla omezeno na reagování na zcela jednoduché požadavky. Ve většině případů lze určit organickou etiologii. Běžné jsou těžké neurologické nebo jiné tělesné nedostatky postihující hybnost, epilepsie a poškození zrakového a sluchového vnímání. Obzvláště časté, a to především u mobilních pacientů, jsou nejtěžší formy pervazivních vývojových poruch, zvláště atypický autismus (Švarcová, 2006).

Tato diagnóza zahrnuje:

- hlubokou mentální subnormalitu
- hlubokou oligofrenii (dříve označovanou jako idiocii)

Jiná mentální retardace

Tato kategorie by měla být použita pouze tehdy, když stanovení stupně intelektové retardace pomocí obvyklých metod je zvláště nesnadné nebo nemožné pro přidružené senzorické nebo somatické poškození, např. u nevidomých, neslyšících, nemluvících, u jedinců s těžkými poruchami chování, osob s autismem či u těžce tělesně postižených osob.

Neurčená mentální retardace

Tato kategorie se užívá v případech, kdy mentální retardace je prokázána, ale není dostatek informací, aby bylo možno zařadit pacienta do jedné shora uvedených kategorií.

Tato diagnóza zahrnuje:

- mentální retardaci NS
- mentální abnormalitu NS
- oligofrenii NS

1.3 Etiologie mentální retardace

K mentální retardaci může vést celá řada různorodých příčin, které se vzájemně podmiňují, prolínají a spolupůsobí. Ve výzkumu příčin vzniku mentální retardace vždy vystupovala dvě rozdílná hlediska. Hledisko akceptující dědičnost a více či méně podceňující vlivy prostředí a výchovy na vývoj člověka a hledisko zdůrazňující vliv prostředí na utváření osobnosti člověka a jeho schopností, které nezohledňovalo vlivy genetické.

Mentální opožďování může být způsobeno jak příčinami endogenními, tak příčinami exogenními. Endogenní příčiny jsou zakódovány již v systému pohlavních buněk, jsou to příčiny genetické. Exogenní faktory mohou, ale nemusí být bezprostřední příčinou poškození mozku plodu nebo dítěte. Exogenní faktory se dále člení podle období působení na prenatální, perinatální a postnatální.

Jako nejčastější příčiny mentální retardace se uvádějí:

- následky infekcí a intoxikací
- následky úrazů nebo fyzikálních vlivů
- poruchy výměny látek, růstu, výživy
- nemoci a stavy způsobené nespecifickými prenatálními vlivy
- anomálie chromozomů
- nezralost
- vážné duševní poruchy
- psychosociální deprivace

2. DOMOV PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ ZÁMEK BŘEŽANY, P.O.

2.1 Vymezení pojmu v obecné rovině

Zákon č. 108/2006 Sb. O sociálních službách definuje domov pro osoby se zdravotním postižením následovně: „*V domovech pro osoby se zdravotním postižením se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby“*. Dále tento zákon uvádí základní činnosti, které služba poskytuje:

- *poskytnutí ubytování,*
- *poskytnutí stravy,*
- *pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu,*
- *pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,*
- *výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,*
- *zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,*
- *sociálně terapeutické činnosti,*
- *pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.*

Domovy pro osoby se zdravotním postižením jsou celoroční pobytová služba s prvky komplexní péče, která současně obsahuje výchovné, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti. Řada těchto domovů je v odlehlých koutech naší země, v budovách bývalých zámků a jiných rozlehlých staveb. Při veškeré snaze personálu nelze nikdy zajistit zcela individuální přístup ke každému uživateli (Mahrová, Venglářová a kol., 2008).

2.2 Domov pro osoby se zdravotním postižením Zámek Březany

Zámek Březany, původem barokní zámek, přebudován ve stylu empirickém, se nachází v malé vesničce Březany na jižní Moravě, nedaleko státních hranic s Rakouskem. Zámek stojí na vyvýšenině, je dvoupodlažní a postavený do tvaru čtyřúhelníku. Obklopuje jej rozsáhlý lesopark a jeho součástí jsou i přilehlé hospodářské budovy.

Historie zámku se datuje k roku 1490, kdy patřil klášteru Velehradskému, více už není známo. Až roku 1713 udávají prameny jako pána Adama z Lichtensteina. Které jiné šlechtické rody se na zámku vystřídaly, není nikde zaznamenáno. V roce 1926 byl zámek odkoupen Kongregací sester sv. Hedviky od barona Wambolta – Umstadta, za účelem zřízení ústavu pro oligofrenní dívky.

V roce 1947 byla budova zestátněna, majitelem se stala Česká katolická Charita a zařízení načas sloužilo přestárlým lidem. Od roku 1952 však bylo rozhodnuto o umísťování pouze dětí mentálně postižených. Účel využití – domov pro mentálně postižené – už nikdy nebyl změněn. Majitelem objektu je Kongregace sester sv. Hedviky, stát má budovu v pronájmu.

Přestavba zámku pro sociální účely byla dlouhodobá a trvá s menšími přestávkami až do současné doby.

Obnova vybavení a modernizace bydlení byla realizována etapovým způsobem v průběhu posledních deseti let, dle stanovených priorit a finančních možností zařízení a majitele objektu.

V Zámku Březany je poskytována pobytová služba s celoročním pobytem. V současné době /k 1.4.2011/ využívá služeb 155 klientů /92 mužů a 103 žen/. Klienti jsou ubytováni na 32 pokojích a 2 pokojích vybudovaných na galerii. Z celkového počtu jsou 2 pokoje jednolůžkové, 12 je trojlůžkových, ostatní pokoje jsou vícelůžkové.

V roce 2010 byla provedena rekonstrukce posledního ze 14 oddělení, takže všechna oddělení již prošla přeměnou na typ domácího bydlení, to znamená, že v jednom místě je soustředěno celé oddělení – ložnice, pracovna a sociální zařízení. Všechna zrekonstruovaná oddělení jsou vybavena standardním nábytkem. Klienti mají možnost vybavit si pokoje i svým vlastním drobným nábytkem.

2.3 Poslání a cíl služby

Posláním sociální služby v Zámku Březany je vytvořit plnohodnotný náhradní domov, kde se život přibližuje co nejvíce přirozenému životu a kde podpora rozvíjí individualitu a schopnosti obyvatel.

Principy služby:

- ve středu zájmu je vždy uživatel – jeho potřeby a zájmy / individuální plánování a přístup /
- respektování práv uživatelů, rovnoprávné nediskriminující zacházení v souladu s Listinou práv a svobody, interními předpisy a dalšími obecně závaznými předpisy
- ochrana práv uživatelů
- zabezpečování služeb dostatečným počtem personálu a s potřebnou kvalifikací
- poskytování služeb v souladu s etickými kodexy zaměstnanců
- využívání běžných služeb veřejnosti, spolupráce s rodinami uživatelů - jako součást přirozené vztahové sítě

Cílová skupina
Služba je poskytována mládeži od 16 let a dospělým osobám s mentálním postižením – s kombinovanými vadami

Cil služby
- zkvalitňovat dosavadní způsob života
- vytvářet atmosféru klidu a pochopení

- respektovat individualitu a důstojnost

Poslání a cíl služby vychází ze Standardu kvality služeb (Standard č. 1 Zámku Březany p.o.).

2.4 Personální zajištění služby

Hlavním cílem personální politiky Domova pro osoby se zdravotním postižením Zámek Březany je zajištění kvalifikovaného personálu odpovídajícího požadavkům a potřebám uživatelů služeb a vytvoření co nejlepších pracovních podmínek pro každého zaměstnance, které motivují k co nejkvalitnějším pracovním výkonům.
Kapacita zařízení je stanovena zřizovatelem na příslušné časové období, tomu odpovídá struktura i početnost personálu, který zajišťuje jak samotné služby, tak provozní a správní zázemí. Domov má rozpracovány následující pracovní profily zaměstnanců.

Pracovní profily pracovníků v přímé péči

Sociální pracovnice
- zabezpečuje základní agendu, včetně dokumentace, řeší sociálně právní problémy, zpracovává podklady při nástupu, ukončení pobytu, pro smlouvy, vede evidenci veškerých depozit, spolupracuje s opatrovníky, institucemi, vede evidenci úhrad

Pracovník sociální péče- základní výchovná nepedagogická činnost
- podílí se na prohlubování a upevňování hygienických a společenských dovedností, rozvíjí jemnou motoriku, provádí nácvik běžných činností, vytváří vztah klienta k živým tvorům včetně péče o ně, nabízí činnost v oblasti hudební, výtvarné a tělesné, plní roli poskytovatele zájmové činnosti, vede dokumentaci, zpracovává individuální plán podpory, zodpovídá za jeho realizaci

Pracovník sociální péče- přímá obslužná péče
- poskytuje komplexní obslužnou péči klientům, posiluje životní aktivizace klientů, pomáhá při zvládání běžných úkonů péče o osobu klienta, vytváří, prohlubuje a

upevňuje návyky, pomáhá při poskytování stravy a při osobní hygieně, imobilním klientům podává stravu, provádí jejich hygienu, provádí úkony spojené s celodenní péči o imobilní klienty

Zdravotní sestra

- poskytuje samostatně základní a specializovanou ošetřovatelskou péči, provádí komplexní péči u klientů, připravuje a podává předepsané léky, aplikuje injekce, odebírá materiál, provádí polohování u imobilních klientů, pozoruje, hodnotí a zaznamenává stav klienta, provádí nácvik sebeobsluhy, doprovází klienty na vyšetření, pomáhá při organizování preventivních prohlídek

Staniční sestra

- poskytuje samostatně základní a specializovanou ošetřovatelskou péči bez dohledu, vypracovává ošetřovatelské plány, provádí komplexní péči u klientů, připravuje a podává léky, aplikuje a podává injekce, odebírá biologický materiál, pozoruje, hodnotí a zaznamenává stav klienta, sestavuje měsíční rozpisy, kontroluje jejich plnění,metodicky vede a kontroluje pracovníky na daných odděleních

Vedoucí úseku zdravotní a sociální péče - vrchní sestra

- poskytuje samostatně základní a speciální ošetřovatelskou péči bez dohledu, vypracovává ošetřovatelské plány, řídí, organizuje a kontroluje práci zaměstnanců na daném úseku, vypracovává koncepce a metodicky vede odbornou ošetřovatelskou péči, odpovídá za dodržování hygieny v zařízení, vede a kontroluje zdravotní dokumentaci

Vychovatel

- poskytuje výchovně vzdělávací aktivity se zaměřením na utváření a rozšiřování dovedností, návyků a vědomostí. Aktivity realizuje v jednotlivých dílnách, rozvíjí tělesnou, hudební, výtvarnou a vědomostní oblast. Vede pedagogickou dokumentaci, zpracovává, aktualizuje a zodpovídá za realizaci individuálního plánu. Odborně usměrňuje zájmové vzdělávání speciálními metodami výchovné práce

Vedoucí aktivizačního úseku

- poskytuje metodickou a specifickou činnost vychovatelům a pracovníkům sociální péče, je koordinátorem pro individuální plány, vytváří výchovně vzdělávací dokumenty,

koordinuje činnosti vychovatelů ve skupinách, zpracovává koncepce výchovné činnosti, kontroluje činnost vychovatelů

Pracovníci v nepřímé péči

- účetní
- skladní
- krejčí
- uklízečka
- kuchař/ka/
- domovník – údržbář
- pradlena

Struktura, počet pracovníků i jejich vzdělání a dovednosti odpovídají potřebám uživatelů a plně umožňují naplňování standardů kvality poskytovaných služeb (prováděcí vyhláška č. 505/2006 Sb.).

Personál musí pokrývat různé specifické potřeby jednotlivých uživatelů, proto se dbá na to, aby byli přijímáni pouze zaměstnanci s odpovídajícím odborným vzděláním a dovednostmi.
Organizace má zpracovaný Kodex pracovníků Zámku Březany (součást Standardu č.2).

3. POBYTOVÁ SLUŽBA CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ ŠANOV

3.1 Vymezení pojmu v obecné rovině

Chráněné bydlení je moderní formou podpory. Je to poměrně mladá a nová služba, která nemá v Česku takřka žádnou tradici a v naší zemi se setkáváme s tímto typem sociální služby prozatím v omezeném měřítku. Hlavním důvodem, proč u nás existuje tak málo chráněných bytů, jsou poměrně vysoké finanční výdaje s jejich vznikem a provozem. Dalším rizikem je zakonzervovanost myšlení některých poskytovatelů služeb. Podle Rady jsou důvody následující (Rada,2006):

- Vybudovat zařízení pro více uživatelů je ekonomičtější jak z hlediska výstavby tak, tak i následného provozu. Asistent může pomáhat více uživatelům pohromadě.
- Stereotyp poskytovatelů projevující se ve snaze spíše o své uživatele pečovat než je uschopnit do běžného života.
- Specifika lidí s mentálním postižením. Lidem s mentálním postižením prospívá pobyt v kolektivu lidí s obdobným handicapem. Rozvíjí se tím jejich sebevědomí, komunikační a sociální schopnosti. U individuálního bydlení existuje riziko, že pokud daný člověk nemá dostatečnou síť sociálních vztahů, může se ocitnout v osamění a izolaci.

Zákon č. 108/2006 Sb. O sociálních službách definuje chráněné bydlení následovně: *„Chráněné bydlení je pobytová služba poskytována osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Chráněné bydlení má formu skupinového, popřípadě individuálního bydlení“*. Dále tento zákon uvádí základní činnosti, které služba poskytuje:

- *poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,*
- *poskytnutí ubytování,*

- *pomoc při zajištění chodu domácnosti,*
- *výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,*
- *zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,*
- *sociálně terapeutické činnosti,*
- *pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.*

3.2 Chráněné bydlení Šanov – vznik nové služby

Prvním impulzem, proč jsme se jako zařízení poskytující již dlouhodobě sociální služby, rozhodli pro tento projekt, byl zájem ze strany našich uživatelů o tento typ služby a dále nastavený proces transformace velkých zařízení. Nemalý podíl na rozhodnutí byla i možnost získat finanční pokrytí projektu z fondů EU.

Pobytová služba chráněného bydlení se nachází v obci Šanov, přibližně 10 km od stávajícího domova uživatelů – Zámku Březany. Jedná se o dva domy v běžné bytové zástavbě obce. Sociální služba je zde poskytována ve dvou formách a to jako skupinové bydlení a dále jako individuální bydlení v samostatných bytech.

Ve skupinovém bydlení je poskytována služba 5 klientům, každý má k dispozici svůj pokoj se základním vybavením, sociální zařízení je společné na patře. Rovněž společná je společenská místnost a kuchyňka, kde se prozatím připravuje částečně strava i pro klienty z druhého objektu.

V individuálním bydlení využívá služby 6 klientů, objekt má 4 bytové jednotky. Ve dvou bytových jednotkách žijí 2 a 2 klienti / kamarádky/ společně, v dalších bytových jednotkách žije každý klient samostatně.
Bytová jednotka je vybavena základním vybavením - kuchyňskou linkou s mikrovlnou troubou, lednicí a varnou konvicí a nábytkem. K jednotce ještě patří samostatné sociální zařízení a předsíňka.

3.3 Poslání a cíl služby, principy služby

Posláním je umožnit dospělému člověku s mentálním znevýhodněním naučit se žít samostatný život, s využitím podpory asistenta dle individuálních potřeb každého z klientů. Podpořit klienta k co největší odpovědnosti za svůj život, nabízet nácvik činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti, nalézt vhodné pracovní uplatnění pro seberealizaci. Poskytnout klientovi podporu na jeho cestě k podporovanému bydlení.

Principy služby chráněného bydlení

- nezávislost – snaha o dosažení co nejmenšího stupně závislosti na podpoře ze stran zaměstnanců chráněného bydlení
- práva a autonomie – naplňování práv uživatelů, respektování osobnosti každého uživatele
- volba – žít svůj vlastní život svobodným a naplněným způsobem, o svém životě rozhodovat dle vlastní volby
- flexibilita – služba pro uživatele, NE naopak

Cílová skupina

Služba je poskytována dospělým lidem s mentálním znevýhodněním, kteří potřebují individuální podporu asistenta ve stravování, bydlení, hospodaření s penězi, cestování, sociálních kontaktech. Věková hranice pro přijetí je 18let.

Cíle Chráněného bydlení Šanov

- podpora uživatele k samostatnému, nezávislému bydlení, životu, začlenění do společnosti
- podpora uživatele v maximální možné míře zvládnout péči o sebe sama a svou domácnost

- podpora rozvoje pracovních dovedností uživatele – podporované zaměstnávání, nabídka práce v dílnách,..
- podpora uživatele v maximální míře zvládnout užívání veřejně dostupných služeb(obchody, poštu,..)
- podpora rozvoje rozumových schopností uživatele – návaznost kurzů základů vzdělání
- podpora uživatele v umění přijmout pomoc asistenta

Poslání a cíl služby vychází ze Standardu kvality služeb (Standard č. 1 Zámku Březany p.o., Pobytové služby Chráněné bydlení Šanov).

3.4 Personální zajištění služby

Struktura, počet pracovníků i jejich vzdělání a dovednosti odpovídají potřebám uživatelů a plně umožňují naplňování standardů kvality poskytovaných služeb (prováděcí vyhláška č. 505/2006 Sb.). Personál musí pokrývat různé specifické potřeby jednotlivých uživatelů, proto se dbá na to, aby byli přijímáni pouze zaměstnanci s odpovídajícím odborným vzděláním a dovednostmi. Pro službu chráněné bydlení jsou rozpracovány pracovní profily, kvalifikační požadavky a osobnostní a morální předpoklady zaměstnanců. Organizace má zpracovaný Kodex pracovníků Zámku Březany (součást Standardu č. 2).

Pracovní profily

Pracovník sociální péče - základní výchovná nepedagogická činnost

- ovládání všech domácích prací /vaření, pečení, péče o byt, praní, žehlení, vyspravování oděvů, zařizování bytu, práce na zahrádce, pěstování zeleniny, květin, péče o domácí zvířata/
- kreativita, estetické a hudební nadání
- využití volného času uživatelů, ruční práce, hudební a sportovní aktivity s uživateli

- řešení zdravotních obtíží uživatelů služby
- základní znalosti ze somatologie, z gynekologie, urologie, interny
- práce s počítačem /word, excel, power-point, internet/

Osobnostní předpoklady

- umění podpořit a učit lidi s mentálním postižením k samostatnému životu
- odpovědnost, spolehlivost, důslednost, flexibilita
- trpělivost a vstřícnost v práci s lidmi s mentálním postižením
- dobré komunikační schopnosti

Sociální pracovník

- vedení sociální agendy pobytové služby chráněné bydlení
- jednání s úřady a veřejnými institucemi v záležitostech týkajících se uživatelů
- řešení problémů, krizových situací, jednání s opatrovníky
- jednání se zájemci o službu
- práce s počítačem

Osobnostní předpoklady

- profesionalita, komunikace s veřejností na vysoké úrovni
- odpovědnost, spolehlivost, důslednost, flexibilita
- trpělivost a vstřícnost v práci s lidmi s MP
- dobré komunikační schopnosti

V součinnosti s pověřenými pracovníky pobytové služby chráněného bydlení zabezpečuje základní agendu uživatelů, včetně dokumentace, řeší sociálně právní problémy, zpracovává podklady při nástupu, ukončení pobytu, zpracovává smlouvy o poskytování sociální služby, vede evidenci veškerých depozit, spolupracuje s opatrovníky, institucemi, vede evidenci úhrad.

Vedoucí pobytové služby- aktivizačního úseku

- zajišťuje metodické vedení pracovníků sociální péče v chráněném bydlení, je koordinátorem pro individuální plánování služby, zpracovává koncepce vzdělávání pracovníků v chráněném bydlení, koordinuje činnosti pověřených pracovníků

v chráněném bydlení s pracovišti Zámku Březany /účtárna, sociální pracovník, údržba, ekonom/, kontroluje činnost pracovníků chráněného bydlení.

Účetní

V součinnosti s pověřenými pracovníky pobytové služby chráněné bydlení zajišťuje zpracování mezd. Zabezpečuje celkovou agendu personální včetně dokumentace.

Domovník

V součinnosti s pověřenými pracovníky pobytové služby chráněné bydlení zajišťuje provozní údržbu objektů chráněného bydlení, provádí práce opravárenského charakteru; zajišťuje odbornou obsluhu strojů a zařízení.

Ekonom

Zabezpečuje finanční zajištění provozu chráněného bydlení, sestavuje rozpočet, kontroluje rozpočet, zabezpečuje majetek.

Požadavky na vzdělání jsou stanoveny Zákonem o sociálních službách. Velký důraz je kladen na další vzdělávání zaměstnanců, především na profesní akreditované kurzy. Absolvování profesně zaměřených kurzů pracovníků zařízení sebou přináší nejen zvyšování odborné úrovně zaměstnanců, ale zároveň se promítá do navýšení kvality poskytovaných služeb.

4. PŘÍPRAVA UŽIVATELŮ NA NOVOU POBYTOVOU SLUŽBU CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ

4.1 Zájemci o službu – etapa podnětů, přání

V roce 2006 se poprvé v pobytové službě Zámku Březany p.o. začalo s uživateli individuálně plánovat. Na základě rozhovorů o probíhající službě, spokojenosti a nespokojenosti uživatelů s poskytovanou službou, vznikla řada podnětů a přání. Ta ve velké míře směřovala k větší samostatnosti v osobním životě, většímu soukromí, využívání běžných služeb z „venku“, najít si práci, vydělávat si, mít partnera. Myšlenka vzniku nové pobytové služby, která by odpovídala zjištěným požadavkům naší klientely byla podpořena a tak vznikl projekt pobytové služby – chráněného bydlení.

O novou službu projevilo v rozhovorech s uživateli zájem 15 osob, z toho 6 mužů a 9 žen. Někteří z nich jezdili často na pobyty domů, tudíž se velmi často pohybovali v přirozeném prostředí běžného života a příprava pro ně do chráněného bydlení nebyla tak náročná. Pro některé však to znamenalo dlouhou cestu plnou nových poznatků.

4.2 Příprava k samostatnosti – etapa nácviku soběstačnosti, zjištění vlastních možností

Etapa přípravy uživatelů na novou pobytovou službu byla započata v roce 2007. První kroky přípravy k „osamostatnění“ byly orientovány na tři oblasti:

- samostatný pohyb, zvládnutí pravidel vycházek
- pracovní zapojení uživatelů, práce na dohodu
- postupná příprava a zácvik v domácích pracích

Samostatný pohyb, zvládnutí pravidel vycházek

Základem bylo zpracování metodik pro samostatný pohyb pracovníky aktivizačního úseku, kteří se dále podíleli společně s ostatními členy pracovního týmu na nácviku samostatných vycházek klientů.

Jednalo se o zpracování jednotlivých postupů a fází přípravy:

- seznámení klientů s teoretickými znalostmi chodce jako účastníka silničního provozu (získání vědomostí a zkušeností z oblasti dopravní výchovy) – vštěpovat ukázněnost, opatrnost, vnímat nebezpečí v různých dopravních situacích, znát dopravní značky, osvojit si návyky pro bezpečný pohyb na komunikaci
- praktická část dopravní výchovy - byla rozdělena do 3 fází:
    1. účast v silničním provozu nejprve s doprovodem za účelem procvičení některých pravidel např. přecházení silnice, upozornění na dopravní značky, nebezpečná místa apod.
    2. účast v silničním provozu se vzdáleným dohledem – sledování klienta z povzdálí v různých dopravních situacích a poté společné zhodnocení jeho chování a jednání během vycházky
    3. závěrečné ukončení dopravní výchovy - ověření teoretických a praktických znalostí klienta

Závěrečných výstupních zkoušek se celkem účastnilo 20 klientů Zámku Březany. Z toho se zhostilo na výbornou 16 klientů, 4 klienti měli mírné omezení samostatného pohybu.

Pracovní zapojení uživatelů, práce na dohodu

Dalším důležitým krokem v přípravě klienta do nové pobytové služby bylo jeho zapojení do pracovního procesu. Účelem bylo seznámení se s pracovními předpoklady, schopnostmi klienta. Ověřit si jak přistupují k plnění pracovních povinností zaměstnaného člověka, jako je zodpovědnost k práci, důsledné plnění pracovních povinností, včasný nástup do práce, dodržení pracovních pokynů, bezpečnosti apod.

Po dohodě s vedením Zámku Březany bylo možné realizovat jednoměsíční zácvikové kurzy v areálu Zámku např. v úklidu, v údržbě, hipoterapii. Jednalo se o tzv. „zaměstnání na dohodu“ s nárokem na mzdu.

U dvou klientů se podařilo zajistit „podporované zaměstnání“ mimo Zámek Březany, přímo ve vesnici Březany.

Průběžně se podařilo všech 15 žadatelů o novou službu „zaměstnat“, vyzkoušet jejich předpoklady pro pracovní zapojení, vytipovat přibližné oblasti vhodné pracovní realizace.

Postupný nácvik v domácích pracích

S touto přípravou „potencionálních uživatelů služby chráněného bydlení“ bylo započato v září 2008. Byla realizována společně všemi pracovníky týmu na konkrétních odděleních. Cílem této fáze byl postupný nácvik klientů k samostatnosti v následujících úkonech:

- péče o vlastní osobu v co největší míře – sprchování, koupání, stříhání nehtů apod.
- údržba pořádku ve skříni, skládání prádla apod.
- samostatný výběr vhodného oblečení do práce, na neděli apod.
- domácí práce – mytí podlahy, oken, nádobí, zametání, utírání prachu, luxování, praní prádla v automatické pračce, třídění podle barev, dávkování pracího prášku, věšení prádla, žehlení
- příprava stravy – vaření jednoduchých jídel
- obsluha elektrických spotřebičů (elektrická kamna, varná konvice, elektrická trouba, mixer atd.)
- nákupy – nákup s pomocí asistenta následně samostatný nákup ve známých obchodech (potraviny, drogerie …)
- vyřizování na poště – s pomocí asistenta, následně samostatně
- manipulace s penězi – s pomocí asistenta následně samostatně
- zvládání mimořádných situací – například jak požádat o pomoc, osobní čísla na osoby, které mohou pomoci, manipulace s mobilním telefonem

Tato fáze příprav se během realizace 2x vyhodnocovala v pracovních týmech společně s klienty formou dotazníkového šetření. Zároveň probíhalo pravidelné setkávání zájemců o novou službu s pracovníky realizačního týmu, kde se probírali úspěchy a nedostatky v přípravě na „samostatný“ život, v čem je potřeba se zlepšit. Uchazeči o novou službu byli taktéž seznámeni s kritérii pro přijetí do nové služby.

4.3 Kritéria, vyhodnocení – etapa výběru

Základní kritéria pro zařazení do pořadníku na službu chráněného bydlení byla nastavena Zámkem Březany p.o. takto.

1. Splnění cílové skupiny pro službu chráněné bydlení
2. Dodržení časové posloupnosti v řazení uchazečů o službu
3. Navrácení způsobilosti k právním úkonům/není podmínkou, vhodné je alespoň částečné navrácení způsobilosti
4. Finanční pokrytí nákladů služby
5. Doporučení praktického lékaře k pobytové službě chráněné bydlení- zdravotní stav
6. Doporučení lékaře - specialisty z oboru psychiatrie k pobytové službě chráněné bydlení
7. Vyhodnocení dotazníků - přechod do chráněného bydlení
   - připravenost na pobytovou službu chráněné bydlení

Předpokladem přijetí je:
- schopnost osoby zvládnout s podporou základní dovednosti a návyky v oblasti péče o sebe sama
- úroveň rozumových schopností a psychických vlastností osoby, umožňující její další rozvoj
- vnitřní souhlas osoby s programem chráněného bydlení
- schopnost a respektování soužití v komunitě

Samotná realizace vyhodnocení dotazníků a stanovených kritérií probíhala v realizačním týmu a s výsledky byli seznámeni individuálně všichni z „uchazečů“.
V průběhu realizace příprav/ přibližně v jedné polovině/ ze svého cíle odstoupila jedna klientka. Upřednostnila jiný, pro ni významnější cíl.

Jeden klient v návaznosti na doporučení lékaře-specialistu si odsunul přijetí do nové služby na pozdější časové období.

U tří klientů /nízké bodové ohodnocení připravenosti/ vzhledem k jejich minimální motivaci a angažovanosti, nezájmu o nácviky jak v domácích pracích, tak v docházce do zaměstnání a dodržování stanovených pravidel se taktéž přijetí do nové služby odsunulo na pozdější časové období, s podmínkou průběžné přípravy z jejich strany na tuto službu.

5. ŠETŘENÍ

5.1 Zdůvodnění šetření

Být postižený, neznamená být nemocný. Největší obtíže nejsou v primárním omezení, ale v překážkách plynoucích z okolí, které je stigmatizuje svými postoji a ze sociálních stereotypů.

Chráněné bydlení je poměrně novou sociální službou. Lze ji bezesporu řadit k moderní formě pobytových služeb, jejíž priority stojí na principech normality, nezávislosti, práva a autonomie. Ve svém šetření chci ukázat, co bylo nutné zrealizovat a jak si s přechodem do relativně pro klienty nové a neznámé služby, klienti poradili.

5.2 Cíl šetření

1. Analýza očekávání, potřeb a cílů z řad uživatelů ve vztahu k nové službě chráněné bydlení
2. Analýza míry připravenosti uživatelů na novou službu
3. Analýza míry spokojenosti uživatelů s novou pobytovou službou

5.3 Metodologie

Předkládaná práce je především prací analyticko - syntetickou. V práci je použito techniky dotazníkového šetření, standardizovaného i nestandardizovaného rozhovoru. Teoretická část je věnována problematice mentálního postižení, pojmům v pobytových službách – chráněné bydlení a domov pro osoby se zdravotním postižením, personálnímu zastoupení ve zmíněných službách. Část praktická je věnována problematice příprav přechodu uživatelů z jedné služby do druhé.

5.4 Prezentace šetřených analýz

Šetřící soubor

Vzorek se skládá z 15 osob. Mentální úroveň je v pásmu lehkého a středně těžkého stupně postižení. Věkové rozmezí je 26 – 60 let. Jedná se o 6 mužů a 9 žen.

1. Analýza očekávání, potřeb a cílů z řad uživatelů ve vztahu k nové službě chráněné bydlení

Na otázku: „Co se chceš naučit v chráněném bydlení?“

Třináct uživatelů odpovědělo: *„prát v automatické pračce, vařit složitější jídla, uklízet si“*.

Jeden uživatel odpověděl: *„chci se sám naučit obsluhovat domácí elektrické spotřebiče“*.

Jeden uživatel odpověděl: *„chci se naučit šetřit s penězi“*.

Jeden uživatel odpověděl: *„chci se naučit zahradničit, pěstovat kytičky a zeleninu, abych mohla mít svoji zahrádku“*.

Na otázku: „Chceš chodit do práce či do školy?“

Deset uživatelů odpovědělo: *„chci chodit do práce na celý den, pomáhat někomu, baví mě to“*.

Čtyři uživatelé odpověděli: *„chci chodit do školy, abych uměla psát a počítat a potom mohla jít do práce“*.

Jedna uživatelka odpověděla: *„chci chodit do práce, ale do školy ne, číst a počítat umím“*.

Na otázku: „Čeho chceš dosáhnout v osobním životě?“

Sedm uživatelů odpovědělo: *„chci bydlet se svým druhem, chodit na vycházky a navštěvovat přátele“*.

Čtyři uživatelé odpověděli: *„chci bydlet sám v pokoji, jezdit na návštěvu do Březan pomáhat u koní, poslouchat hudbu a dívat se na televizi“*.

Čtyři uživatelky odpověděly: *„nechci být sama, chci bydlet se svojí kamarádkou, jezdit sama autobusem třeba k lékaři“*.

Na otázku: „Čeho se obáváš do budoucna?“

Tři uživatelé odpověděli: *„nebojím se ničeho“*.

Tři uživatelé odpověděli: *„samoty a nemoci“*.

Tři uživatelé odpověděli: *„abych měl dost peněz na život v chráněném bydlení“*.

Čtyři uživatelé odpověděli: *„bojím se nového prostředí, jak to tam zvládnu“*.

Dva uživatelé odpověděli: *„bojím se bouřky, aby do mě neuhodil blesk“*.

Na otázku: „S čím potřebuješ pomoci v chráněném bydlení?“

Šest uživatelů odpovědělo: *„s hospodařením s penězi, rozeznat hodnotu peněz a vědět co si za ně můžu koupit“*.

Dva uživatelé odpověděli: *„v domácnosti s ničím, zvládnu to sám“*.

Čtyři uživatelé odpověděli: *„pomoct s drobnými opravami v domácnosti“*.

Tři uživatelé odpověděli: *„pomoct s vařením a obsluhou domácích spotřebičů“*.

Na otázku: „S čím potřebuješ pomoci v práci nebo ve škole?“

Čtyři uživatelé odpověděli: *„chci pomoct s kontrolou domácích úkolů“*.

Jedenáct uživatelů odpovědělo: *„potřebuji pomoct při práci, abych ji udělal dobře“*.

Na otázku: „S čím potřebuješ pomoci v osobním životě?“

Čtyři uživatelé odpověděli: *„chci pomoct při hledání práce“*.

Osm uživatelů odpovědělo: *„chci samostatně cestovat a nakupovat“*.

Dva uživatelé odpověděli: *„chci pomoct při psaní dopisů rodině“*.

Jedna uživatelka odpověděl: *„chci se naučit dobře pracovat s počítačem“*.

2. Analýza míry připravenosti uživatelů na novou službu

Samostatné vycházky z celkového počtu 15 uživatelů zcela zvládlo 73,3%, částečně zvládlo 20%, nezvládlo 6,7% k datu 03/2009. K datu 09/2009 zcela zvládlo 86,7%, částečně zvládlo 13,3%, nezvládlo 0%.

Graf č.1 Samostatné vycházky 1

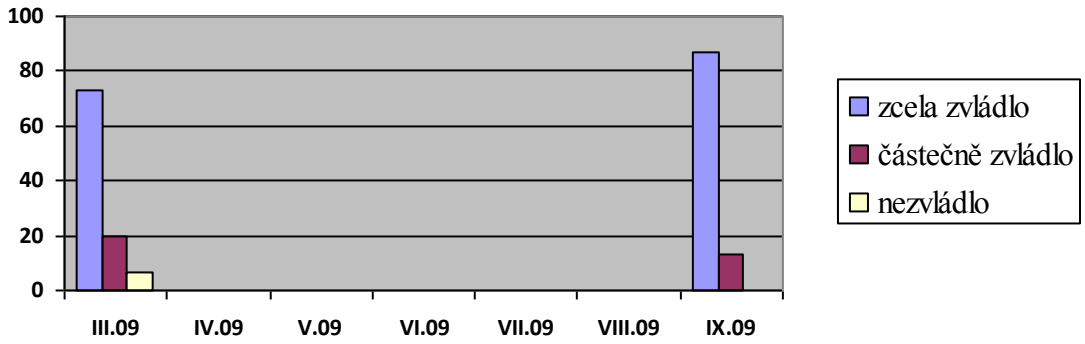

Zaměstnání z celkového počtu 15 uživatelů zcela zvládlo 66,7%, částečně zvládlo 26,6%, nezvládlo 6,7% k datu 03/2009. K datu 09/2009 zcela zvládlo 93,3%, částečně zvládlo 6,7%, nezvládlo 0%.

Graf č. 2 Zaměstnání

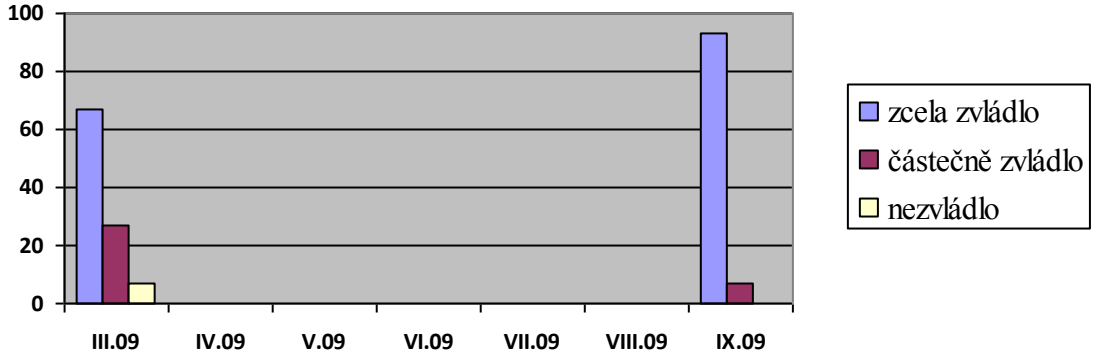

Sebeobsluhu z celkového počtu 15 uživatelů zcela zvládlo 100%, částečně zvládlo 0%, nezvládlo 0% k datu 03/2009. K datu 09/2009 zcela zvládlo 100%, částečně zvládlo 0%, nezvládlo 0%.

Graf č. 3 Sebeobsluha

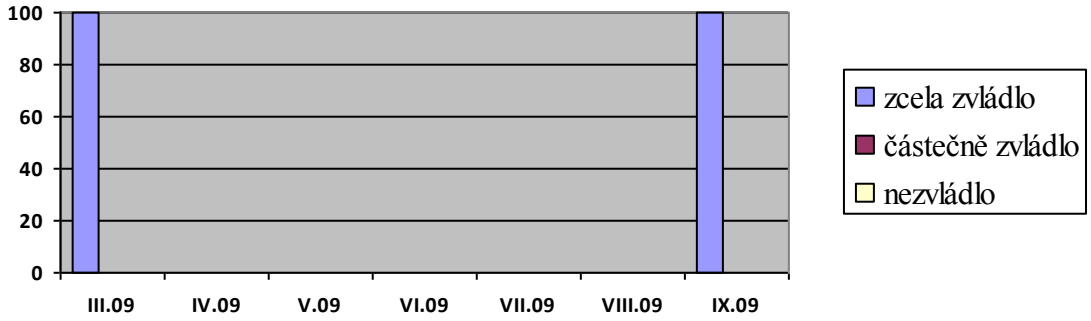

Domácí práce z celkového počtu 15 uživatelů zcela zvládlo 40%, částečně zvládlo 60%, nezvládlo 0% k datu 03/2009. K datu 09/2009 zcela zvládlo 100%, částečně zvládlo 0%, nezvládlo 0%.

Graf č.4 Domácí práce

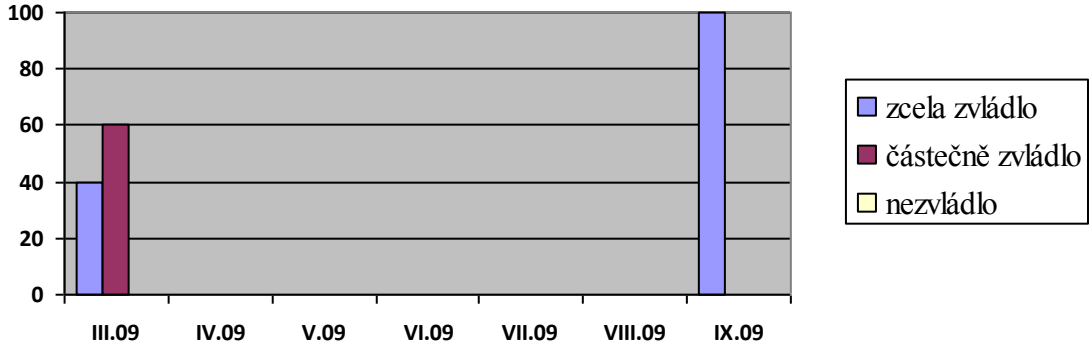

Obsluhu elektrických spotřebičů z celkového počtu 15 uživatelů zcela zvládlo 40%, částečně zvládlo 60%, nezvládlo 0% k datu 03/2009. K datu 09/2009 zcela zvládlo 100%, částečně zvládlo 0%, nezvládlo 0%.

Graf č. 5 Obsluha elektrických spotřebičů

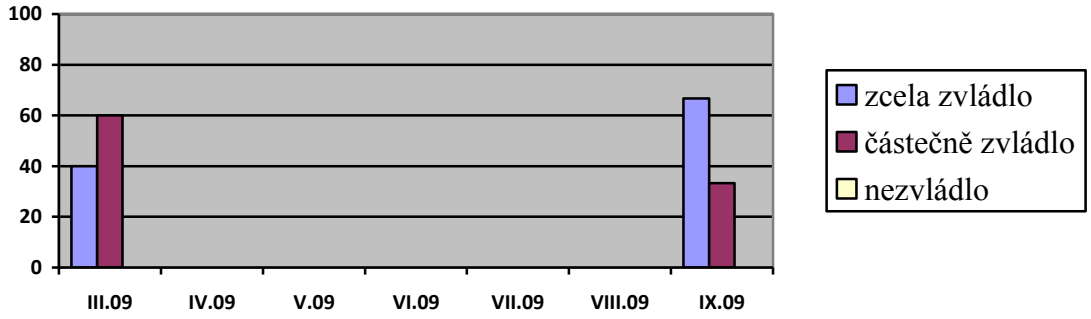

Nakupování z celkového počtu 15 uživatelů zcela zvládlo 60%, částečně zvládlo 20%, nezvládlo 20% k datu 03/2009. K datu 09/2009 zcela zvládlo 66,7%, částečně zvládlo 26,6%, nezvládlo 6,7%.

Graf č.6 Nakupování

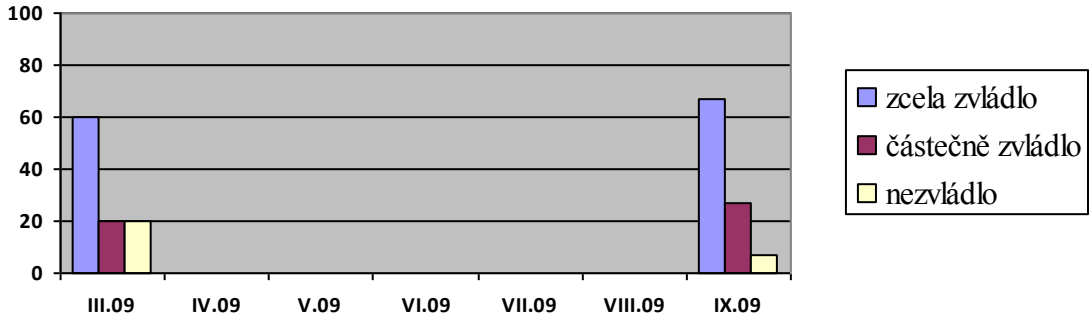

Vaření jednoduchých jídel z celkového počtu 15 uživatelů zcela zvládlo 20%, částečně zvládlo 73,30%, nezvládlo 6,7% k datu 03/2009. K datu 09/2009 zcela zvládlo 53,3%, částečně zvládlo 46,7%, nezvládlo 0%.

Graf č. 7 Vaření jednoduchých jídel

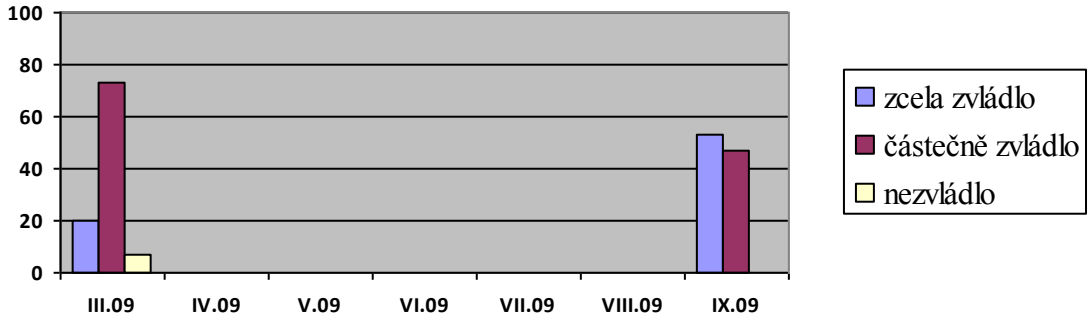

Stolování z celkového počtu 15 uživatelů zcela zvládlo 100%, částečně zvládlo 0%, nezvládlo 0% k datu 03/2009. K datu 09/2009 zcela zvládlo 100%, částečně zvládlo 0%, nezvládlo 0%.

Graf č. 8 Stolování

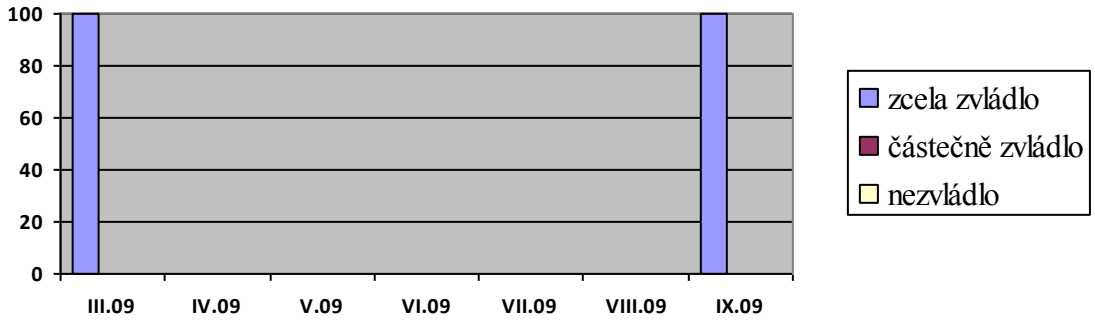

3. Analýza míry spokojenosti uživatelů s novou pobytovou službou

Zhodnocení probíhalo po 6-ti měsících pobytu v chráněném bydlení u všech 11-ti uživatelů formou individuálního rozhovoru.

Na otázku: „Jak jsi spokojen/a/ v chráněném bydlení?“
Odpovídali všichni uživatelé pozitivně: *„velmi“, „hodně moc“, „chci tady zůstat“, „už nechci zpátky“.....*

Na otázku: „Co se Ti nejvíc líbí na životě v chráněném bydlení?“
Všichni odpověděli: *„ soukromí a samostatné bydlení“*
Čtyři uživatelé ještě uvedli: „*chodit pracovat a vydělat si tak peníze“*

Na otázku: „Co všechno z domácích prací již sám/a/ zvládáš, jako např. praní, žehlení, úklid?“
Všichni odpověděli: „*vše si dělám sám/sama, nikdo mi už nemusí pomáhat“*

Na otázku: „V čem potřebuješ pomoc nebo podporu asistenta?“
Osm uživatelů odpovědělo: *„při nákupech v neznámém obchodě“*
Sedm uživatelů odpovědělo: *„při placení v obchodě“*
Deset uživatelů odpovědělo: *„při cestování autobusem, vlakem mimo vesnici Šanov, kde to neznám a kde jsem nebyl/a/“*

Na otázku: “Jak se stravuješ?“
Všichni odpovídali: *„přes týden chodíme pro obědy do školní jídelny, o víkendu si vaříme obědy s asistentkou, jednoduché snídaně a večeře chystáme sami, když něco nevíme, pomůže nám asistentka“*

Na otázku: „Chodíš rád/a/ do vesnice, kde nyní bydlíš?“

Čtyři uživatelé odpověděli: *„chodím rád/a/ mezi lidi, povídám si s nimi, byl/a/ jsem na hodech, fotbale“*

Pět uživatelů odpovědělo: *„ chodím, když mám čas a na akce které mě baví“*

Dvě uživatelky odpověděly: *„chodím na procházky, ale jinak mám ráda svůj klid v pokojíčku“*

Na otázku: „Máš zaměstnání nebo brigádu?“

Čtyři uživatelé odpověděli: *„ano chodím na brigádu a vydělávám si peníze a koupím si co potřebuji“*

Jedna uživatelka odpověděla: *„pracuji na dohodu v domově pro seniory tady ve vesnici“*

Šest uživatelek odpovědělo: *„nemám žádnou práci, ale chtěla bych“*

Na otázku: „Když máš problém, jak ho řešíš?“

Všichni uživatelé odpověděli: *„Zajdu za asistentkou a ta mi vždycky poradí, jak ho řešit“*

Dle zodpovězených otázek jsem dospěla k závěru, že život v chráněném bydlení naplnil počáteční očekávání uživatelů, zejména co se týká samostatného bydlení, soukromí.

ZÁVĚR

Člověk s mentálním postižením je navzdory svému životnímu omezení schopen směřovat k pozitivním hodnotám, najít své cíle a postupně je s pomocí svého okolí naplňovat. Dnešní doba vyžaduje od každého z nás maximum soběstačnosti a samostatnosti. Společnost musí umět nabídnout pomoc i těm, kteří ji nezbytně potřebují, ačkoliv si ji sami nedokáží úplně prosadit. V práci jsem se snažila nastínit pohled přechodu klientů z jedné pobytové služby do druhé, jejich cestu k vysněnému cíli.

Při zpracování bakalářské práce jsem došla k závěru, že klienti žijící v zařízeních s malou kapacitou mají lepší podmínky a možnosti se více osamostatňovat a přibližovat se běžnému životu. Motivace a podpora člověka s mentální retardací dokáže vyzvednout jeho potencionalitu a směřovat jej k naplnění života.

Malý počet klientů je ideální i pro vzájemnou komunikaci mezi klientem a asistentem. Chráněné bydlení je v běžné zástavbě, což napomáhá navazovat nové přátelské vztahy a využívat veřejně dostupných služeb. Tím přestává být člověk s mentálním postižením izolován od většinové společnosti a stává se její součástí.

RESUMÉ

V první kapitole se zabývám vymezením pojmu mentální retardace, její klasifikací a příčinami vzniku mentální retardace.

V druhé a třetí kapitole popisuji obecné poslání a cíle dvou typů pobytových služeb a jejich personální zastoupení.

Ve čtvrté kapitole popisuji zájemce o novou pobytovou službu, jejich přípravu k soběstačnosti a samostatnosti, kritéria a vyhodnocení pro přechod do chráněného bydlení.

Pátá kapitola je zaměřena na analýzu očekávání, přání klientů, dále analýzu příprav na novou sociální službu a jako poslední proběhla analýza spokojenosti klientů s novou službou.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá přípravou osob s mentálním postižením na přechod do nové pobytové služby chráněné bydlení. Člověk s postižením je navzdory svému životnímu omezení schopen směřovat k pozitivním hodnotám, najít své poslání a postupně s pomocí svého okolí je naplňovat.

ANOTATION

This thesis deals with the preparation of persons with intellectual disabilities to transition into a new sheltered housing, residential services. People with disabilities, despite its environmental limits can be directed to positive values, find their task and gradually with its surroundings is true.

KLÍČOVÁ SLOVA

Mentální retardace, chráněné bydlení, domov pro zdravotně postižené, sociální služby, zákon o sociálních službách.

KEYWORDS

Mental retardation, sheltered housing, home for disabled, social services, law on social services.

SEZNAM LITERATURY

1. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění

2. Vyhláška MPSV č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách

3. Čáp, J. Mareš, J. Psychologie pro učitele. Praha: Portál, 2001.ISBN 80-7178-463-X

4. Kvapilík, J. Černá, M. Zdravý způsob života mentálně postižených. Praha: Avicenum, 1990. ISBN 80-201-0019-9

5. Mahrová, G. Venglářová, M. a kol. Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním. Praha: Grada-publishing, a.s. 2008. ISBN 978-80-247-2138-5

6. Pipeková, J. a kol. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6

7. Rada, M. Chráněné bydlení pro lidi s mentálním postižením. Blansko: Hnutí humanitní pomoci, 2006

8. Švarcová, I. Mentální retardace, Praha: Portál, 2006, ISBN 80-7367-060-7

9. Vágnerová, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-678-0

10. Vágnerová, M. Úvod do psychologie. Praha: ÚK Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0015-3

11. Standardy Zámku Břežany, p.o.

12. www.zamekbrezany.cz

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník přání a cílů uživatelů
Příloha č. 2 Dotazník připravenosti uživatelů
Příloha č. 3 Otázky rozhovoru o spokojenosti uživatelů v nové pobytové službě
Příloha č. 4 Kodex pracovníků Zámku Březany

Příloha č. 1 Dotazník přání a cílů uživatelů

1. Co se chceš naučit v chráněném bydlení?
2. Chceš chodit do práce či do školy?
3. Čeho chceš dosáhnout v osobním životě
4. Čeho se obáváš do budoucna?
5. S čím potřebuješ pomoci v chráněném bydlení?
6. S čím potřebuješ pomoci v práci nebo ve škole?
7. S čím potřebuješ pomoci v osobním životě?

Příloha č. 2 Dotazník připravenosti uživatelů

1. Samostatné vycházky	zvládá	nezvládá	částečně
2. Zaměstnávání na dohodu	zvládá	nezvládá	částečně
3. Sebeobsluha	zvládá	nezvládá	částečně
4. Domácí práce	zvládá	nezvládá	částečně
5. Obsluha elektrospotřebičů	zvládá	nezvládá	částečně
6. Nakupování	zvládá	nezvládá	částečně
7. Vaření jednoduchých jídel	zvládá	nezvládá	částečně
8. Stolování	zvládá	nezvládá	částečně

Příloha č. 3 Otázky rozhovoru o spokojenosti uživatelů v nové pobytové službě

1. Jak jsi spokojen/a/ v chráněném bydlení?
2. Co se Ti nejvíc líbí na životě v chráněném bydlení?
3. Co všechno z domácích prací již sám/a/ zvládáš, jako např. praní, žehlení, úklid?
4. V čem potřebuješ pomoc nebo podporu asistenta?
5. Jak se stravuješ?
6. Chodíš rád/a/ do vesnice, kde nyní bydlíš?
7. Máš zaměstnání nebo brigádu?
8. Když máš problém, jak ho řešíš?

Příloha č. 4 Kodex zaměstnanců Zámku Březany

KODEX ZAMĚSTNANCŮ ZÁMKU BŘEŽANY

DOMOVA PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

- Dbát na dodržování práv a lidské důstojnosti klientů zařízení
- Respektovat svobodnou vůli klientů
- Respektovat individuální potřeby klientů
- Respektovat názor zákonných zástupců a opatrovníků, pokud není v rozporu s názorem klienta
- Vést uživatele k soběstačnosti a samostatnosti / s přihlédnutím k jeho zdravotnímu stavu/, k vlastní zodpovědnosti
- Vychovávat láskou, pochvalou, povzbuzením a kladným příkladem
- Vytvářet a podporovat dobré vztahy mezi uživateli navzájem, mezi uživateli a jejich rodinami
- Vytvářet vhodné podmínky motivující všestranný psychický a fyzický rozvoj uživatelů
- Vytvářet dobrý pracovní vztah mezi zaměstnanci
- Dodržovat prohlášení o mlčenlivosti